

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

21 februari 2008

VERZOEKSCHRIFT

**over de onderzoeks- en onderwijsfinanciering
van de humane wetenschappen in het hoger onderwijs**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Laurence Libert**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijk;

de heer Jef Tavernier.

Zie:

1559 (2007-2008)

– Nr. 1: Verslag over hoorzitting

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie behandelde op 22 en 29 januari 2008 het verzoekschrift over de onderzoeks- en onderwijsfinanciering van de humane wetenschappen in het hoger onderwijs (Verzoekschrift nr. 7 (2007-2008)).

I. PROCEDURE

De heren Luc Van den Bosch, Dirk De Vos, mevrouw Gertie De Fraeye, de heren Mattias Willems, Marinix Beyen en Jürgen Jaspers hebben op 19 december 2007 een collectief verzoekschrift ingediend over de onderzoeks- en onderwijsfinanciering van de humane wetenschappen in het hoger onderwijs. Bij het verzoekschrift is een petitie gevoegd, ondertekend door minstens 15.000 Vlamingen.

Dit verzoekschrift werd op 8 januari 2008 ontvanke-lijk verklaard en voor verdere behandeling verwezen naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie.

De commissie organiseerde op 17 januari 2008 een hoorzitting met de eerste ondertekenaar (*Parl. St. Vl. Parl. 2007-08, nr. 1559/1*).

De commissie behandelde het verzoekschrift op 22 en 29 januari 2008, samen met het verzoekschrift van de heer Hans Plancke en de dames Inge Gielis, Dominiek Masschelein, Nele Spaas en Anneleen Cobbaert c.s. over de financiering van het hoger onderwijs (Verzoekschrift nr. 16 (2006-2007)) en het ontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen (*Parl. St. Vl. Parl. 2007-08, nr. 1468/1*). Op haar vergadering van 29 januari 2008 kwam de commissie tot een conclusie.

II. INHOUD VAN HET VERZOEKSCHRIFT

De verzoekers klagen aan dat de criteria bij de toekenning van onderzoeksfinanciering aan de humane wetenschappen afgestemd zijn op de exacte wetenschappen. Daardoor is de onderzoeksfinanciering voor de humane wetenschappen al jaren ondermaats. De verzoekers vragen dat deze situatie rechtgetrokken wordt en dat het gelijkheidsprincipe (ongelijke situaties verdienen een ongelijke behandeling) niet langer wordt geschonden.

Ook vragen de verzoekers dat het lage puntengewicht aan de humane wetenschappen in het kader van de berekening van de onderwijsfinanciering verhoogd wordt.

III. BESPREKING EN CONCLUSIE

De commissie verwijst naar de besprekingen over het voorontwerp (zie *Parl. St. Vl. Parl. 2006-07, nr. 1247/1* en *Parl. St. Vl. Parl. 2007-08, nr. 1483/1*) en het ontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen (zie *Parl. St. Vl. Parl. 2007-08, nr. 1468/5* en 6).

De verslaggever,

Laurence
LIBERT

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK

BIJLAGE

WWW
DECREETHOGERONDERWIJS
BE

VLAAMS PARLEMENT
mevrouw Marleen VANDERPOORTEN
Voorzitter
1011 Brussel

Brussel, 19 december 2007

BETREFT : Verzoekschrift in de zin van artikel 86 van het Reglement van het Vlaams Parlement.

Geachte mevrouw de Voorzitter,

Wij hebben de eer bijgevoegd verzoekschrift – in de zin van artikel 86 van het Reglement van het Vlaams Parlement – te kunnen voorleggen aan het Parlement (**BIJLAGE 1**).

Het eerste in bijlage aangekaarte knelpunt houdt verband met de toekenning van onderzoeksfinanciering aan de humane wetenschappen. De daarbij gehanteerde criteria zijn uitsluitend dienstig voor de exacte wetenschappen en dus geenszins afgestemd op de onderzoeksverrichtingen binnen de humane wetenschappen. Om die reden is de onderzoeksfinanciering van de humane wetenschappen al jaren ondermaats. Blijkens de engagementen die de Vlaamse overheid formuleerde naar aanleiding van de onderhandelingen aangaande het voorontwerp van decreet *betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen* (waarvan verder sprake in ons verzoekschrift) erkent zij het probleem.

Een tweede element houdt verband met het toegekende puntengewicht aan de humane wetenschappen in het kader van de berekening van de onderwijsfinanciering. Sinds jaren wordt vanuit de humane wetenschappen geopperd om het lage puntengewicht te verhogen van "1" tot "1,2"; voor de exacte en toegepaste wetenschappen geldt een gewicht van "2" of "3".

Het bedoelde verzoekschrift is ondersteund door een petitie, ondertekend door meer dan 15.000 personen (**BIJLAGE 2**)

Mogen wij u daarom, in het geval van ontvankelijkheid, vragen om ons verzoekschrift over te maken aan de bevoegde parlementaire commissie, met het oog op een behandeling ten gronde, zoals voorzien in artikel 86, 4., a) en 5. van het Reglement van het Vlaams Parlement? Graag formuleren wij ook de wens om in het kader van de commissiebesprekingen in de gelegenheid te worden gesteld één en ander mondeling toe te lichten tijdens een hoorzitting – cfr. bedoeld artikel 86, 7.

Met de meeste hoogachting, de eerste ondertekenaars,

Luc Van den Bosch
 Algemeen secretaris
 VSOA-Onderwijs

Dirk De Vos
 Secretaris-begeleider
 VSOA-Onderwijs

Gertie De Fraeye
 Ondervoorzitter
 VVS

Mattias Willems
 Lid RvB
 VVS

Prof. Dr Marnix Beyen
 Groep Decreet Hoger Onderwijs

Dr. Jürgen Jaspers
 Groep Decreet Hoger Onderwijs

VERZOEKSCHRIFT

(als bedoeld in artikel 86 van het Reglement van het Vlaams Parlement)

Betreft : Onderzoeks- en onderwijsfinanciering humane wetenschappen
Toekomstige financiële situatie van de faculteiten humane wetenschappen
Verzoekers : Zie BIJLAGE 2 (groep www.decreethogeronderwijs.be – VVS – VSOA-Onderwijs)
Datum : 19 december 2007

I. BESCHRIJVING VAN HET VOORWERP VAN HET VERZOEKSCHRIFT

I.1. Onderzoeksfinanciering

1. Voor de toekenning van onderzoeksfinanciering in het hoger onderwijs wordt vandaag de zogenaamde “BOF-sleutel”¹ gehanteerd. Die brengt bij de verdeling van de onderzoeksmiddelen over de Vlaamse universiteiten de volgende criteria in rekening:

- het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma’s in een bepaalde periode, en
- het aantal uitgebrachte wetenschappelijke publicaties in een bepaalde periode.

Het gebruik van deze numerieke criteria, gebaseerd op citaties, en soortgelijke bibliometrische methodieken leidt tot een schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel ten aanzien van de humane wetenschappen.

Wat volgt verduidelijkt deze stelling van verzoekers.

2. Uit het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel vloeien volgende principes voort :

- gelijke situaties verdienen een gelijke behandeling ;
- ongelijke situaties moeten juist niet op een gelijke wijze worden benaderd.

We kunnen, wat betreft dit laatste principe, vooreerst verwijzen naar artikel 14 – “*verbod van discriminatie*” – van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Bedoeld artikel wordt immers volgens de rechtsleer geschonden “wanneer personen die zich in een “wezenlijk verschillende” (“significantly different”) situatie bevinden, gelijk worden behandeld, zonder dat daarvoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat”².

¹ Cfr. het besluit van de Vlaamse Regering van 8 september 2000 betreffende de financiering van de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

² D. DE PRINS, S. SOTTIAUX, J. VRIELINK, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 16.

Één en ander wordt in een arrest van het Grondwettelijk Hof als volgt beredeneerd :

“De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Diezelfde regels verzetten er zich overigens tegen dat categorieën van personen die zich ten aanzien van de aangevochten maatregel in een volledig verschillende situatie bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat.”³.

3. Vertalen we het principe dat ongelijke situaties een ongelijke behandeling verdienen naar voorliggende situatie, dan brengt dat het volgende.

Zoals geweten kunnen de humane wetenschappen en de exacte wetenschappen, alsook het onderzoek dat in beide sectoren wordt gevoerd, bezwaarlijk als “gelijk” worden beschouwd :

- Vooreerst – wat het onder randnr. 1 aangegeven eerste BOF-criterium betreft – moet worden vastgesteld dat de exacte wetenschappen een andere onderzoekstraditie kennen; het aantal doctoraatsonderzoeken is traditioneel veel groter in de exacte wetenschappen. Deze kwantitatieve superioriteit ten aanzien van de humane wetenschappen staat uiteraard volledig los van de kwaliteit van het gepresteerde onderzoekswerk, zowel in de exacte, als in de humane wetenschappen.
- Ten tweede – wat het onder randnr. 1 aangegeven tweede BOF-criterium betreft – wordt binnen de humane wetenschappen niet op dezelfde wijze en niet in dezelfde mate gepubliceerd in de zogenaamde internationale hooggespecialiseerde “A1”-tijdschriften als in de exacte wetenschappen. In de domeinen van de humane wetenschappen wordt, meer dan in de exacte wetenschappen, gepubliceerd over maatschappelijke en culturele feiten, gebeurtenissen en probleemstellingen, veelal verbandhoudend met of toegespitst op de Belgische of Vlaamse samenleving. Een veeleer lokale thematiek komt vanzelfsprekend in mindere mate of zelfs niet aan bod in internationaal georiënteerde vaktijdschriften. Humane wetenschappers publiceren hun bevindingen daarenboven vaker in de vorm van boeken, essays of recensies in lokale tijdschriften, die niet zijn opgenomen in de citatie-index.

Deze uiteenlopende onderzoeksopzetten en de verschillende wijzen waarop onderzoekswerkzaamheden hun weerslag vinden in publicaties, vragen, in de visie van het Grondwettelijk Hof, een ongelijke behandeling. De toepassing van de aangegeven BOF-criteria, die volledig en enkel zijn afgestemd op de exacte wetenschappen, op de humane wetenschappen, schendt het voornoemde gelijkheidsprincipe.

³ Arrest nr. 4/92, 23 januari 1992, overweging B.2.3.

4. De indieners van voorliggend verzoekschrift staan lang niet alleen op dit standpunt. Zo stelt een advies van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten het volgende :

“Bij het eventueel invoeren van citatietellingen dient men er rekening mee te houden dat referenties in de Humane en zeker in de Cultuurwetenschappen niet noodzakelijk dezelfde functie hebben als in de PW (Positieve Wetenschappen).”⁴.

De Vlaamse Interuniversitaire Raad heeft zelfs al een voorstel ontwikkeld tot aanpassing van de BOF-sleutel, waarbij in een beduidend hogere dekking wordt voorzien voor de humane wetenschappen voor wat betreft de tijdschriftencitaties.

I.2. Onderwijsfinanciering

5. Voor de berekening van de onderwijsbelastingseenheden (“OBE’s” ; dit is een component in het kader van de toekenning van onderwijsfinanciering aan de Vlaamse universiteiten) worden de universitaire opleidingen vandaag, conform het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (“Universiteitendecreet”), gerangschikt in drie groepen. Groep A omvat de humane wetenschappen. Aan de studenten uit deze groep wordt een puntengewicht van “1” toegekend. De andere opleidingen (binnen het gebied van de exacte en toegepaste wetenschappen) kennen een puntengewicht van “2” of “3”

6. Deze huidige regeling van het Universiteitendecreet oogst vandaag veel kritiek, zeker wanneer één en ander wordt vergeleken met de voorafgaande financieringsbepalingen die dateren van 1971. Voor de humane wetenschappen was toen een financiering voor het “AP-kader” geldig van 1/14 (voor de toegepaste economische wetenschappen in de onvolledige universitaire instellingen zelfs 1/12 voor de effectieve studenten) en voor de overige opleidingen 1/9 of 1/6. Deze “uitgangsregeling” was beduidend gunstiger voor de humane wetenschappen dan de huidige “1-2-3-regeling” uit het Universiteitendecreet.

Sinds jaren wordt dan ook, mede vanuit de sector, aan de overheid voorgesteld om het puntengewicht binnen de humane wetenschappen op te trekken tot “1,2”.

⁴ Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunst, standpunt nr. 3, “Bibliometrie in de humane wetenschappen”, 2004, 12.

II. RELATIE TOT HET NIEUWE ONTWERP VAN FINANCIERINGSDECREET HOGER ONDERWIJS

II.1. Onderzoeksfinanciering

7. De ontwikkeling van het lang aangekondigde nieuwe financieringsdecreet voor het hoger onderwijs leek de perfecte gelegenheid om voor het hierboven geschetste probleem rubriek I.1) een gepaste oplossing uit te tekenen. Het tegendeel werd echter realiteit. In het ontwerpdecreet wordt nu zelfs voor de toekenning van een onderzoekssokkel aan de hogeronderwijsinstellingen uitdrukkelijk verwezen naar de huidige BOF-criteria.

8. Nochtans erkende ook de Vlaamse overheid zelf het door verzoekers aangekaarte knelpunt ; getuige daarvan de engagementen die de overheid formuleerde naar aanleiding van de onderhandelingen aangaande het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen :

- *“het BOF-besluit wordt zo snel mogelijk gewijzigd om het nieuwe VLIR-voorstel in te voeren, dat in een beduidend hogere dekking voorziet voor de humane wetenschappen, althans voor tijdschriftartikels” ;*
- *“voor de ontbrekende (rechten) of nog onvoldoende gedekte disciplines wordt de VLIR gevraagd om, in samenwerking met het Steunpunt O&O-indicatoren, op relatief korte termijn (bv. 31/12/2008) een voorstel neer te leggen dat in een nieuwe wijziging van het BOF-besluit (vóór 30/06/2009) kan worden geïmplementeerd” ;*
- *“de minister neemt het initiatief tot de oprichting van een werkgroep om de impact van bovenstaand voorstel en eventuele andere voorstellen te bespreken (vanaf 01.01.2008). De werkgroep zal zich daarbij ruim laten adviseren, ook door vertegenwoordigers van alle studiegebieden in de humane wetenschappen en van alle instellingen die opleidingen in die studiegebieden aanbieden. Voorstellen die t.a.v. de humane wetenschappen een verfijning van de registratie inhouden, zullen telkens aan de VLIR worden overgemaakt, opdat de VLIR deze voorstellen zou kunnen verwerken in de voorstellen tot aanpassing van de BOF-sleutel”.*

9. Het spreekt voor zich dat de indieners van voorliggend verzoekschrift de voorgenomen initiatieven van de Vlaamse overheid appreciëren. Toch kan niet worden ontkend dat de huidige schriftuur van het ontwerpdecreet, waarbij nadrukkelijk het gebruik van de huidige BOF-criteria wordt voorgeschreven, een tegenovergesteld beeld schept.

Nu één en ander een decretale grondslag heeft verworven, achten de verzoekers het noodzakelijk de leden van het Vlaams Parlement op de hoogte te stellen van het sinds jaren bestaande knelpunt aangaande de gehanteerde criteria voor de toekenning van onderzoeksfinanciering ; criteria die uit hun aard steeds nadelig zijn voor de humane wetenschappen.

II.2. Onderwijsfinanciering

10. Het nieuw voorgestelde financieringsdecreet voor het hoger onderwijs komt al evenmin tegemoet aan het knelpunt zoals weergegeven onder rubriek I.2.

De “1-2-3-regel” – in het ontwerpdecreet omgevormd tot een “1-2-3-4-regel” – wordt nu ingevoerd voor het volledige “variabel onderwijsdeel”. Nog steeds ziet de overheid de noodzaak tot een verhoging van het puntengewicht voor de humane wetenschappen niet in.

Eveneens om die reden richten verzoekers zich tot het Vlaams Parlement.

III. SLOTVERZOEK

11. Verzoekers zijn de Voorzitter van het Vlaams Parlement en de leden van de bevoegde parlementaire commissie bijzonder erkentelijk voor de aandacht die zij willen besteden aan voorliggend verzoekschrift. Daarbij hopen de indieners op een behandeling van hun verzoekschrift in de zin van artikel 86, 4., a), van het Reglement van het Vlaams Parlement.

Het ware aangenaam indien één en ander door de verzoekers mondeling zou kunnen worden toegelicht tijdens een hoorzitting, desgevallend in het kader van de parlementaire besprekingen omtrent het nieuwe ontwerp van financieringsdecreet voor het hoger onderwijs, dat vermoedelijk binnenkort door Onderwijsminister Vandenbroucke zal worden ingediend bij het Vlaams Parlement. Mogelijks kan tijdens de commissiebesprekingen over het financieringsdecreet, via amendering van het ontwerpdecreet, worden ingegaan op de in dit verzoekschrift aangehaalde probleemstellingen.

De eerste ondertekenaars,

Luc Van den Bosch
Algemeen secretaris
VSOA-Onderwijs

Dirk De Vos
Secretaris-begeleider
VSOA-Onderwijs

Gertie De Fraeye
Ondervoorzitter
VVS

Mattias Willems
Lid RvB
VVS

Prof. Dr. Marnix Beyen
Groep Decreet Hoger Onderwijs

Dr. Jürgen Jaspers
Groep Decreet Hoger Onderwijs